

2008 - 2009

DZĪVES PIEREDZE :
zināšanas,
attieksmes,
prasmes -

DZĪVEI :
izzīnai,
apdomai,
rīcībai !

Bauskas 1.vidusskola
Latvijas Universitāte

S I S T Ē M I K A
(apziņas sistēmiskā organizācija)

Asoc.prof., Dr.fiz.
ANDRIS BROKS

Šajā skolas gadā īstenotais priekšmets SISTĒMIKA tuvojas noslēgumam. Pirms apkopojam padarīto, divas nodarbības vēlreiz veltīsim Cilvēkam Pasaulē. Tās sasauksies ar pirmajās nodarbībās pārrunāto, taču nu jau tas palīdzēs Jums izveidot domrakstu MANAS PERSONĪBAS ATTĪSTĪBA SISTĒMREDZĒJUMĀ. Proti, vispirms iepazīsim tēmu "Personības pamatstruktūra", kas sistēmiski atsedz personu garīgo īpašību veidoto sistēmu, bet pēc tam aplūkosim cilvēka dzīvei īpaši nozīmīgo tēmu "Vērtību sistēmas". Abas šīs mūsu sadarbības noslēdzošās tēmas rosinās Jūs pārdomāt gan s a v a s personības struktūru, gan apzināt s a v u paraugvērtību sistēmu s a v a i dzīvei. Šajā nodarbībā aplūkosim ikviena cilvēka garīgo īpašību veidoto sistēmu, kuru sauc par personību.

15. nodarbība 2009. g. 20.aprīlī

PERSONĪBAS PAMATSTRUKTŪRA

(Cilvēka garīguma raksturojums - personas garīgo īpašību sistēmas apraksts)

Sevis kā sistēmas, **savas** dzīves kā sistēmas apzināšana - tas nozīmē izzināt, vērtēt un pilnveidot) **sevi** un **savu** dzīvi *s a k ā r t o t i* - visu tverot kopsaistībās, redzot **sevi** kā pasaules daļu.

Ļoti svarīgi ir spēt (gribēt un varēt) **sevis** apzināšanu veikt *p a t s t ā v ī g i*, jo katram pašam jau **sava** dzīve jādzīvo (jāvada un jārikojas). Katrs *P a t s* **savā** dzīvē ir **savas** laimes (augstākā apmierinājuma) kalējs. Tajā pat laikā katrs *Pats* **savu** dzīvi dzīvo - **savu** laimi kaļ visciešākajā kopsaistībā ar **savu** apkārtējo dzīvesidi - apkārtējo pasauli (citiem cilvēkiem attiecīgajā dabas un tehnikas vidē).

Cilvēks kā *s i s t ē m a* - tas ir cilvēka paša pasaules parādību vidē izdalīts, kopsaistītu daļu veidots veselums, kuru raksturo noteiktas cilvēka kā sistēmas īpašības (cilvēku īpaši interesējoši cilvēka raksturojumi)

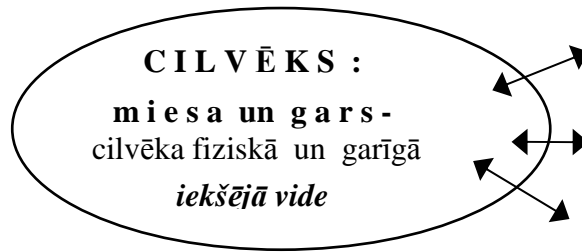
Cilvēks - veselums, kuru raksturo cilvēka kā sistēmas iekšējā un ārējā vide., cilvēka kā sistēmas makroskopiskās īpašības.

Cilvēks - kopsaistītu daļu veidots veselums, kuru raksturo cilvēka kā sistēmas struktūra. Strukturāli cilvēks visupirms ir Miesas un Gara vienots veselums, garam savukārt īstenojoties tā sastāvdaļu - jūtu, gribas un prāta vienotībā.

Cilvēks kā bioloģiska būtne un savas sugas pārstāvis tiek saukts par **indivīdu**.

Cilvēks kā sabiedriska jeb sociāla būtne tiek saukts par **personu**.

Cilvēka *ārējā vide* :
cilvēkvide, dabasvide,
tehnovide

Cilvēka *īpašības* :
fiziskās un garīgās
(attīstas un izpaužas
cilvēka mijiedarbībā
ar viņa ārējo vidi)

Par personību sauc cilvēka specifisko, proti, garīgo īpašību kopumu .

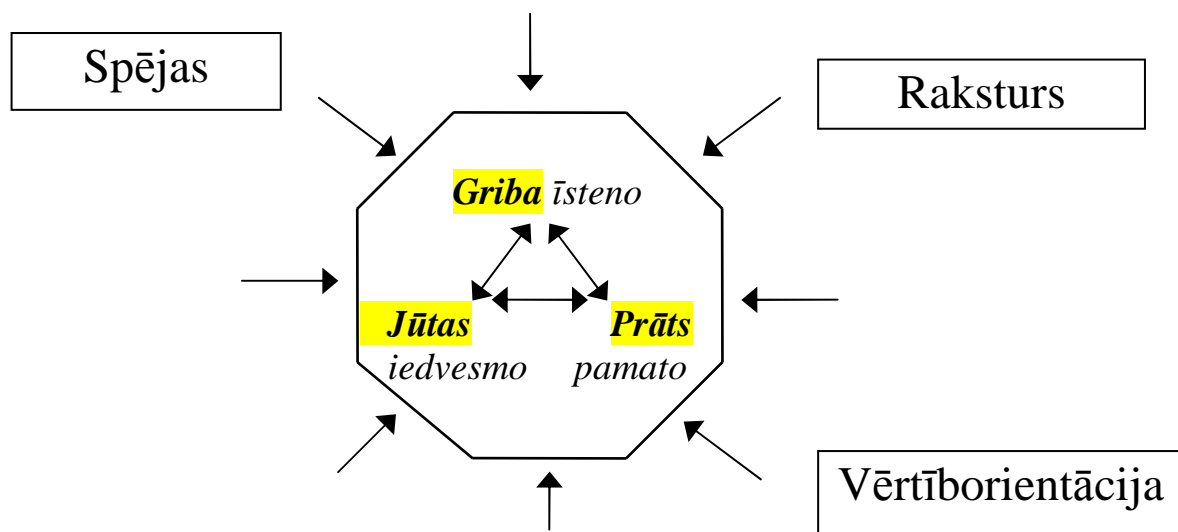
Vārds “personība” atrodas visciešākajā kopsaistībā ar vārda “persona”, uzsverot to, ka cilvēka būtība kā viņa iemiesotais garīgums īstenojas tikai saistībā ar noteiktas sabiedrības (cilvēkvides) dzīvi. Taču vienlaikus ir jāpatur prātā arī vēl tas, ka cilvēka garīgums īstenojas tikai vienotībā ar tā materiālo nesēju - miesu (cilvēka bioloģiskā un sociālā aspekta vienotībā). Īsi sakot, *ikviens cilvēks ir noteiktā cilvēkvidē apgarota dzīva būtne, kuras garīgumu ciešā vienotībā ar tās materiālo nesēju - miesu raksturo cilvēka personība* .

Personība - ikviena cilvēka garīguma raksturojums, viņa garīgo īpašību kopums. Šis īpašību kopums ir aplūkojams kā **sistēma** un šajā sakarā runā par personības struktūru kā savstarpēji saistītu personas garīgo īpašību sakārtotu aprakstu. Citiem vārdiem, **personības struktūra ir ikviena cilvēka garīguma sistēmiskais raksturojums** - personības kā sistēmas galvenais raksturojums.

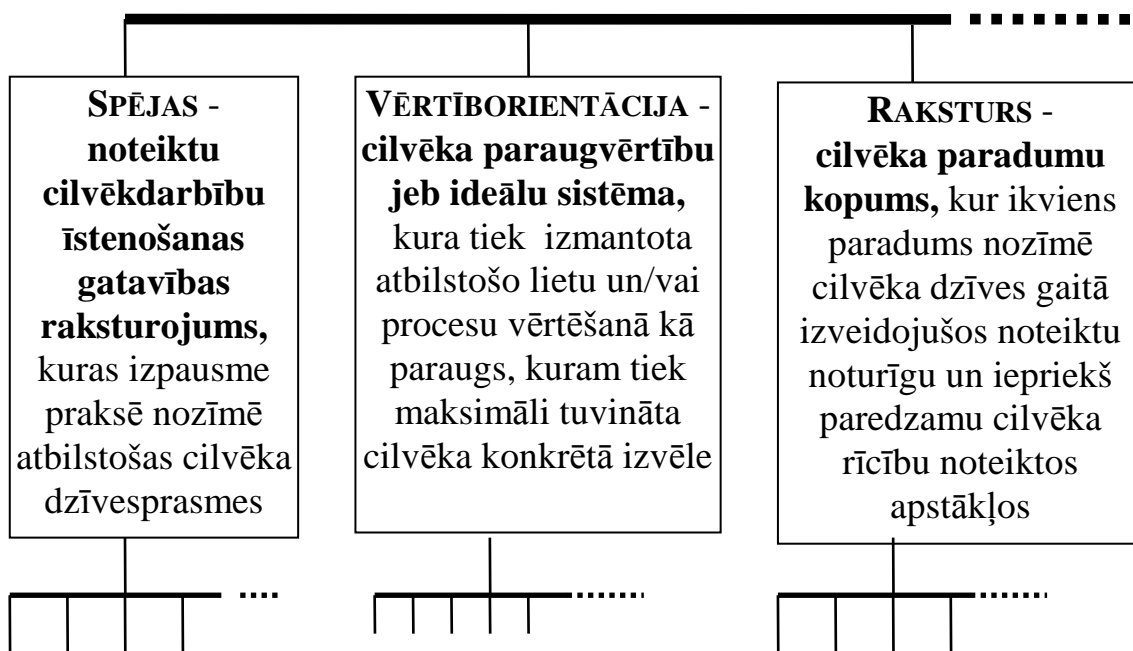
Personība kā **sistēma** - veselums, kuru raksturo sistēmas iekšējā un ārējā vide. Personība - cilvēka garīguma raksturojums - kopsaistītu daļu veidots veselums, kuru raksturo noteikta tā iekšējās vides struktūra. Ja cilvēks kopumā strukturāli visupirms ir Miesa un Gars, garam savukārt īstenojoties tā sastāvdaļu - jūtu, gribas un prāta vienotībā, tad **seko atziņa, ka jūtas, griba un prāts ir personības kā ikviena cilvēka garīguma raksturojuma pamatsastāvdaļas.**

Katram no mums ir savas mājas, savas personīgās lietas, savas intereses, savi draugi, savi sapņi, sava nauda, savs viedoklis, sava miesa un savs gars, sava dzimtene, sava personība un tās struktūra utt. Katram sava dzīve - atšķirīga no citiem, unikāla, vienreizēja !!! Liktos, kā gan var runāt par personības struktūru, ja tās ir tik atšķirīgas, unikālas utt. Taču var gan, tikai tad nerunājam par katra konkrētā cilvēka personību, bet gan par visiem cilvēkiem kopīgo. Tāpat kā pastāv ļoti liela auto, ēdienu vai citu lietu un procesu daudzveidība, visiem auto, ēdieniem, kā arī citu lietu un procesu veidiem taču ir tik daudz kā kopīga. Kas kopīgs visiem auto? Kas kopīgs visiem ēdieniem? Kas kopīgs visiem zēniem, kas - meitenēm ? Kas kopīgs visiem cilvēkiem ? Šajā sakarā lieto jēdzienus “atsevišķais” un “vispārīgais”. Vispārīgais - tas nozīmē kopīgo, kas raksturīgs visiem kādas izvēlētas parādību grupas pārstāvjiem (piem. cilvēkiem, auto, ēdieniem, zēniem, meitenēm un tml.). Tāpēc, iepazīstot personības struktūras, mūsu apziņā ir skaidri jānošķir atsevišķās (Jāņa, Annas u.c.) personības struktūras no vispārīgajām - vispārcilvēciskajām struktūrām. **Mūsu uzdevums šajā nodarbībā ir aplūkot vispārīgo personības pamatstruktūru, lai pēc tam Jūs katrs Pats varētu šīs vispārīgās atziņas piemērot savā atsevišķajā gadījumā - savas personības (ES kā sistēma) patstāvīgai apzināšanai.**

Personības daudzpusība - piemēram dažas personību veidojošo īpašību galvenās grupas

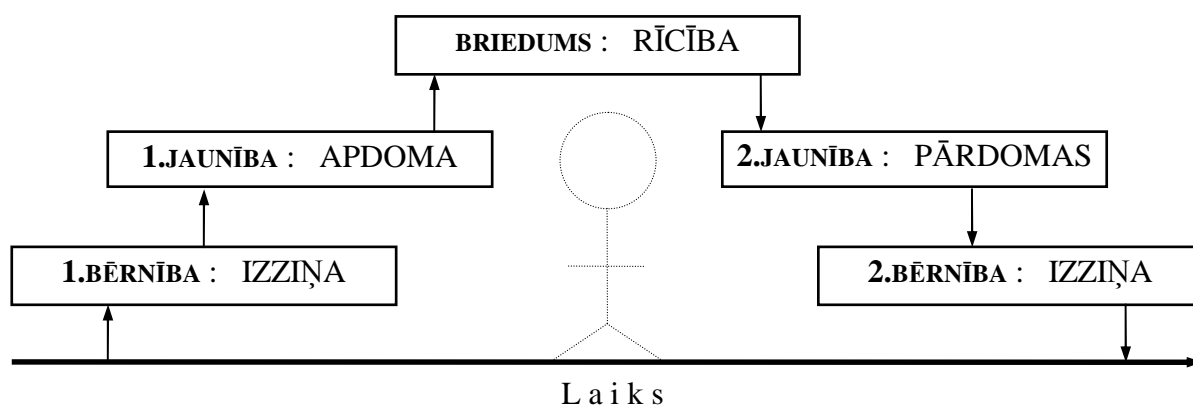

PERSONĪBAS pamatstruktūras HIERARHIJA

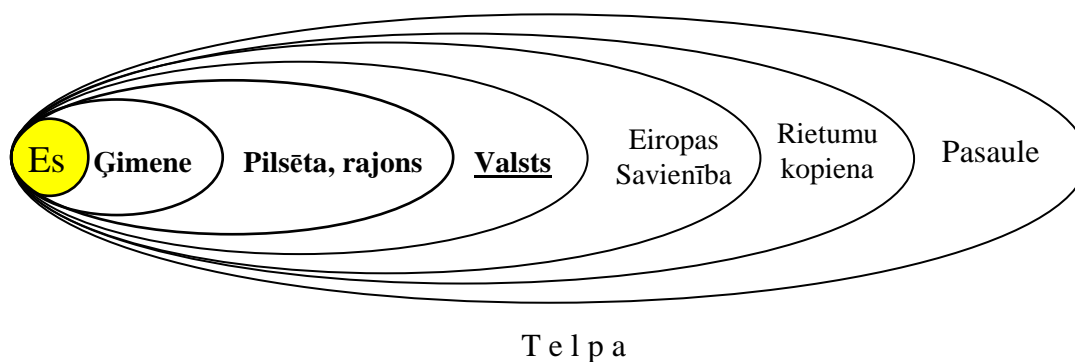
Lai mērķtiecīgi attīstītu savu personību un palīdzētu citiem pilnveidot viņu personības, ir labi jāorientējas daudzajās cilvēku īpašībās, tās iespējami precīzi definējot un atbilstoši klasificējot - sakārtojot pa noteiktām šo īpašību grupām. Pastāv ļoti daudzas un dažādas cilvēku vispārīgo īpašību klasifikācijas - personības pamatstruktūras, taču īpaši svarīgi ir ievērot šo īpašību hierarhiju, jo parasti tās visas personības raksturojumos "samet vienā katlā" bez pietiekamas to savstarpējo kopsaistību apzināšanas un ievērošanas. Visu cilvēka īpašību pamatā ir viņa prāts, jūtas un griba, kas attiecīgi izpaužas cilvēka uzvedībā un tādējādi uzrāda atbilstošās cilvēka kā sistēmas makroīpašības. Ja **jūtas** cilvēku iedvesmo darbībai un **prāts** šo darbību pamato, tad šīs darbības īstenošanā noteicošā ir **griba**.

Personības attīstība cilvēka mūža ritumā

Personības attīstību - cilvēka garīgi-fizisko īpašību veidošanos visa mūža ilgumā ciešā vienotībā nosaka cilvēka iekšējā un ārējā vide. Tā sākas uz iedzimto dotumu, it īpaši jau iedzimtā nervu sistēmas tipa - temperamenta pamata un turpinājumā ik brīdī ir noteikta ar cilvēka līdzšinējā dzīvē sasniegto personības attīstības līmeni, kas veido pamatu personības atbilstoši tālākattīstībai.

Personības attīstības ārējā vide - kas notiek ap mani - ģimenē, rajonā, Latvijā, Eiropā, Rietumos, Pasaulē?

Izcili nozīmīga ir **personības līdzsvarota jeb harmoniska attīstība** cilvēku dzīves sākumposmā (bērnībā un jaunībā), kas aptver visu galveno cilvēka īpašību mērķtiecīgu veidošanos un rada stabilu pamatu vēlākai šaurai profesionalizācijai un īpašu interešu attīstībai.

*Veiksmi savas personības struktūras apzināšanā,
veicot 11.maijā iesniedzamo noslēguma darbu*

“MANS MANAS PERSONĪBAS ATTĪSTĪBAS SISTĒMRĒDZĒJUMS”.

Uz tikšanos mūsu nākamajā nodarbībā 2009.g. 27.aprīlī!